

Pocta královně Elišce Rejčce na Starém Brně

katalog soutěžních návrhů

Kancelář
architektů
města Brna

B | R | N | O |

Pocta královně Elišce Rejčce na Starém Brně
Architektonicko-výtvarná jednofázová otevřená
projektová soutěž o návrh

Zadavatel
Statutární město Brno

Organizátoři
Kancelář architekta města Brna
Odbor kultury, Magistrát města Brna

Katalog soutěžních návrhů
květen 2024

Lucie Vogelová

Je mi velkou ctí uvést vás do sbírky soutěžních návrhů, které vznikly v rámci soutěže o umělecké dílo k poctě královny Elišky Rejčky a současně o architektonicko-krajinářské řešení veřejného prostoru před bazilikou Nanebevzetí Panny Marie na Starém Brně.

Eliška Rejčka, osobnost významná pro českou kulturu a historii, se stala symbolem odvahy, odhodlání a tvůrčího ducha. Její příběh a dílo jsou nedílnou součástí našeho kulturního dědictví. Její působení je zároveň přímo spjato s touto částí města.

Dnes je řešený prostor travnatou plochou, která se pouze obchází a rozhodně nezve k zastavení. Tato soutěž proto představovala jedinečnou příležitost spojit práci architektů a umělců, a tím posílit význam veřejného prostranství jako místa setkávání, interakce a inspirace s přidanou hodnotou historického odkazu.

Soutěžní návrhy přinesly řadu nápadů i vizí, porota tak neměla lehkou práci. Po pečlivém posouzení a diskuzích jsme identifikovali několik návrhů, které vynikají svou schopností propojit historické a kulturní hodnoty s funkcionalitou veřejného prostoru. Jsme přesvědčeni, že jeden z nejlépe hodnocených návrhů má potenciál vytvořit harmonický celek, který obohatí prostředí této historické části města a posílí jeho atraktivitu.

Na závěr chci poděkovat městu Brno za podporu pořádání architektonicko-výtvarné soutěže, která vždy vede k podstatně hlubšímu zamyšlení nad záměrem. A pevně doufám, že se podaří s tvůrci jednoho z oceněných návrhů navázat spolupráci, aby mohlo vzniknout kvalitní místo pro setkávání.

Ing. arch. Lucie Vogelová
předsedkyně poroty, krajinářská architektka

Irena Matonohová

Eliška Rejčka, česká a polská královna, výjimečná žena spjatá s Brnem, je mojí nejoblíbenější historickou postavou. Knihu Jindřicha Polácha o jejím životě jsem přečetla jedním dechem. Čím více jsem si pak o ní zjišťovala, tím více jsem si jí vážila.

Byla jsem proto velmi poctěna, když mi byla nabídnuta možnost zasednout v hodnotící komisi na architektonické a krajinářské řešení veřejného prostranství mezi bazilikou Nanebevzetí Panny Marie a nárožím Mendlova náměstí, včetně výběru uměleckého díla, které bude tuto osobnost připomínat.

Katalog, který se vám právě dostává do rukou, představuje všechny návrhy i vítěznou podobu.

Eliška Rejčka si tuto poctu zcela jistě zaslouží. Současně dojde i k zatraktivnění celého prostoru jako místa setkávání lidí, které zároveň slouží i jako důležitý dopravní uzel.

JUDr. Irena Matonohová
radní města Brna pro oblast školství

Předmět soutěže

Předmětem soutěže bylo zpracování autorského výtvarného návrhu na realizaci uměleckého díla k poctě královny Elišky Rejčky a zpracování architektonicko-krajinářského řešení plochy přilehlého pozemku formou architektonicko-výtvarné studie za účelem umístění uměleckého díla. Vzhledem k historickému a kulturnímu kontextu se jedná o významné veřejné prostranství v historické části Brna před bazilikou Nanebevzetí Panny Marie, jehož současný stav vyžaduje komplexní přístup k řešení. Zadavatel od návrhů očekával, že přinesou kvalitní příklady provázaného pojetí uměleckého díla ve veřejném prostoru. Úprava prostranství by měla s uměleckým dílem vytvořit harmonický celek podporující historickou i kulturní hodnotu místa a zvýšit tak atraktivitu lokality Starého Brna.

— Řešené území
- - Dotčené území

Řešené území

Řešené území, úzce spjaté se starobrněnským klášteřem, se nachází v samotném centru v Městské památkové rezervaci Brno. Místo, které tvoří nároží Mendlova náměstí před bazilikou Nanebevzetí Panny Marie při ústí ulic Úvoz a Pekařská, bývalo v minulosti uzavřenou a jasně vymezenou součástí klášterního areálu a mělo charakter dvora obehnaného budovami a zdí. Prostorem protékala vodoteč, která byla odbočkou Svrateckého náhonu. Důkazem toho jsou pozůstatky barokního kanálu pod povrchem řešeného území. Tekoucí voda byla důležitým praktickým i symbolickým/duchovním prvkem cisterciáckého kláštera.

Ve druhé polovině 19. století byly zbourány původní hospodářské budovy kláštera při ústí ulice Pekařské a Úvozu. Prostor byl nově urbanisticky vyřešen. Tato parkově upravená plocha poloveřejného charakteru s alejemi stromů podél cest k bazilice, s lemem okrasných keřů podél plotu a květinovými výsadbami tehdy uvozovala vstupní prostor celého areálu a dávala vyniknout monumentální stavbě baziliky Nanebevzetí Panny Marie. V období druhé světové války byly na celém pozemku zahloubeny nově budované chodbovité protiletectké kryty Luftschutz. Po jejich dostavbě byly kryty zasypány a pozemku byla vrácena parková úprava.

Dnes je nároží, které bylo předmětem soutěže, periferním nedořešeným prostorem tvořeným zejména velkou zbytkovou plochou trávníku s kruhovým záhonem trvalek. Prostor postrádá smysluplné využití i důstojné ztvárnění vzhledem ke kulturnímu a architektonickému významu klášterního areálu. Volný pohled na baziliku lze sice považovat za jedinou hodnotu prostoru, nicméně opačný pohled na neutěšené prostranství Mendlova náměstí snižuje kvalitu samotného předprostoru baziliky.

Pro naznačení vzájemných vazeb a širších vztahů je nad rámec řešeného území vymezeno tzv. dotčené území, do kterého bylo zahrnuto předpolí baziliky Nanebevzetí Panny Marie a sousední fary, které je v majetku Opatství Staré Brno Řádu svatého Augustina. Plochy dotčeného území nejsou předmětem soutěžních návrhů, ale mají přímou vazbu na řešené území. V rámci návrhů bylo vhodné v tomto území nastínit komplexní řešení ve vazbě na řešené veřejné prostranství.

SOUTĚŽNÍ POROTA

Řádní členové závislí

Ing. Karin Podivinská
JUDr. Irena Matonohová
Ing. arch. Jan Tesárek

Řádní členové nezávislí

Ing. arch. Lucie Vogelová
MgA. Federico Diaz
Mgr. Marek Pokorný
Mgr. Marie Foltýnová, Ph.D.

Náhradníci závislí

Ing. arch. Petr Bořecký
Mgr. Jaroslav Suchý
Ing. Petr Hudec, Ph.D.

Náhradníci nezávislí

Mgr. Jaroslav Hamža
Ing. arch. Jan Hora

Přizvaní odborníci

Mgr. Jana Severínová — historie
P. Wit Marciniac, OSA — opatství
Ing. arch. Martin Zedníček — památková péče
Anna Jarošová — životní prostředí

Pomocné orgány poroty

Ing. arch. Tomáš Pavlíček — sekretář soutěže
Mgr. Tomáš Štěpánek — přezkušovatel soutěžních návrhů

TERMÍNY SOUTĚŽE

Zahájení soutěže

3. 11. 2023

Lhůta pro podání návrhů

1. 3. 2024 do 15 h

Hodnotící zasedání poroty

14. 3. 2024

Uveřejnění výsledků soutěže

3. 4. 2024

Výstava soutěžních návrhů

15. 5.—7. 6. 2024

CENY

1. cena	neudělena
2. cena	250 000 Kč
3. cena	150 000 Kč

Odměna č. 1	80 000 Kč
Odměna č. 2	60 000 Kč

ZÁVĚR A STANOVISKO POROTY

Porota si cení vysoké účasti v soutěži, která ukázala širokou škálu možných řešení. Přestože je soutěž o návrh nejlepším a nejtransparentnějším způsobem výběru architektonického/uměleckého řešení, porota v rámci této soutěže neshledala žádný návrh natolik přesvědčivým, aby mu udělila 1. místo.

Oceněné návrhy přinesly příklady provázaného přístupu k řešení uměleckého díla s odkazem na královnu Elišku Rejčku ve veřejném prostranství, avšak nepřinesly očekávanou kvalitu řešení veřejného prostranství, ani výraznou kvalitu uměleckého díla do něj integrovaného. Porota nicméně usoudila, že při respektování stanovených doporučení na dopracování soutěžního návrhu mají návrhy potenciál vytvořit komplexní řešení kvalitního uměleckého díla provázaného s veřejným prostranstvím, které společně vytvoří harmonický celek a zvýší atraktivitu území. Soutěžní porota konstatovala, že i přes skutečnost, že neudělila v soutěži o návrh 1. cenu, nalezla a ocenila řešení, které splnilo požadavky zadavatele obsažené v soutěžních podmínkách i zadání a vybrala účastníky, s nimiž může v jednacím řízení bez uveřejnění zadavatel jednat o zadání následné zakázky.

Soutěžní návrhy, kterým nebyla udělena cena ani odměna (s. 40—99), podle odborného názoru poroty nevykazovaly ve srovnání s oceněnými a odměněnými návrhy vysokou úroveň zpracování uměleckého díla a originalitu v přístupu integrace návrhu uměleckého díla do návrhu úprav veřejného prostranství před bazilikou Nanebevzetí Panny Marie a jejich řešení dostatečně nereflektovalo požadavky dané zadáním.

2. CENA

doc. Ing. Michal Palaščák
doc. Mgr. art. Helena Lukášová, ArtD.

AUTOŘI

doc. Ing. Michal Palaščák
doc. Mgr. art. Helena Lukášová, ArtD.

SPOLUPRÁCE

Ing. arch. Zdeněk Sendler
Daniel Echeverri, Ph.D., MFA
Jan Bílek
Mgr. Markéta Žáčková, Ph.D.

HODNOCENÍ POROTY

Návrh přináší konceptuálně střizlivý a jednoznačně myšlený příspěvek k řešení veřejného prostoru. Potenciál jeho realizace při zkvalitnění daného místa si porotci dokázali dobře představit. K zadání a tématu se návrh vztahuje sice zprostředkovaně a nepateticky, nicméně se mu daří zacházet s atributy, odkazem a významy spojenými s ústřední postavou soutěže pregnančně a účinně. Umělecký prvek plní vedle symbolické úlohy také praktickou funkci. Porota také ocenila realizovatelnost a hospodárnost návrhu.

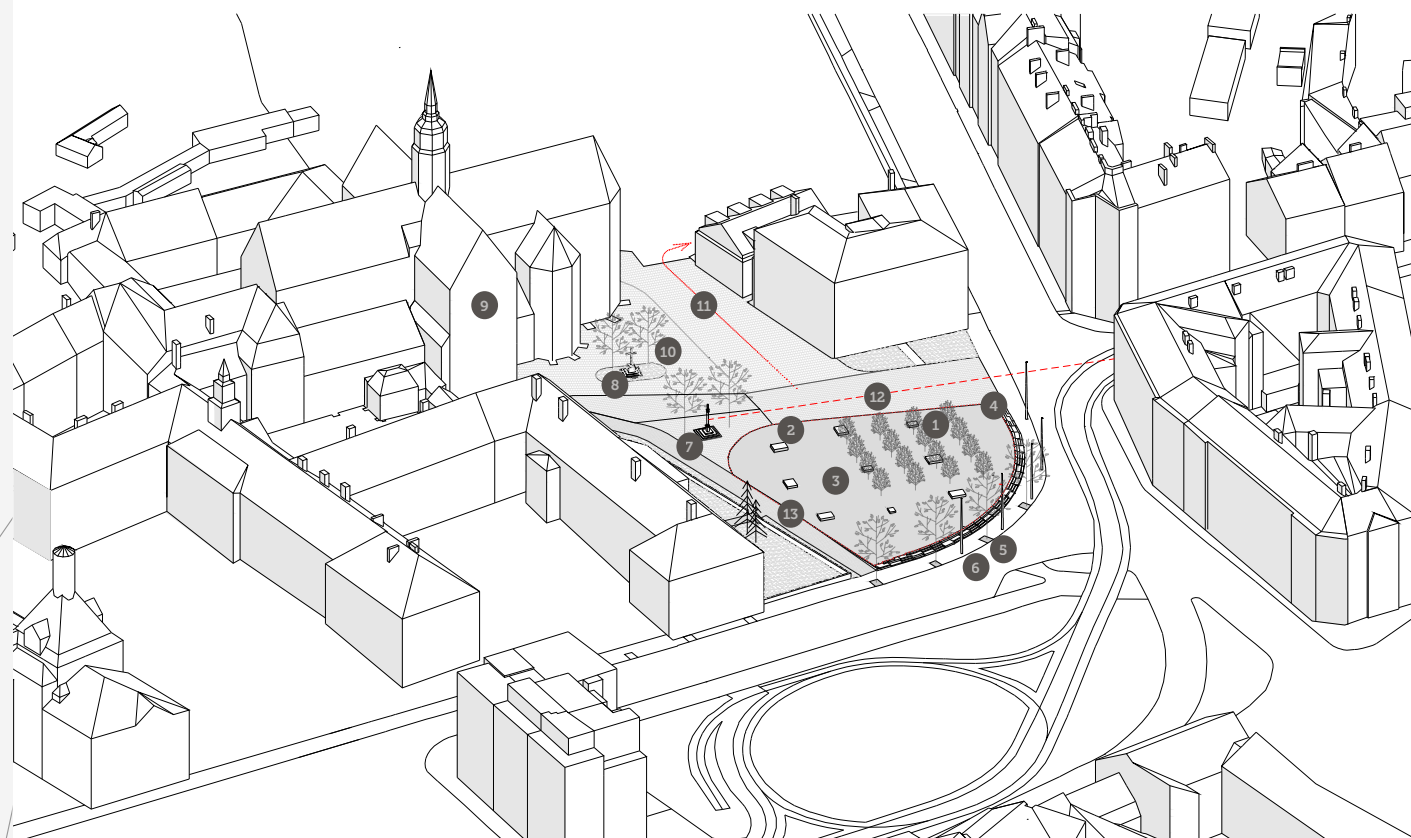
ANOTACE

Mandloňový bosket zasazený do širší travnaté plochy — mandloň — symbol Panny Marie (bazilika). Na jaře sad v květu evokuje oblaka. Devět betonových bloků — mobiliář — devět rukopisů, které se vážou k založení kláštera.

Každý z bloků nese nápis v latině přibližující komplexní Eliščinu osobnost: femina, uxor, regina, vidua, mater, conditoris, donatoris, amica. Devátý nese její dívčí a královská jména v polské a české variantě — Richenza, Ryksa Elżbieta, Eliška Rejčka — a symbol dvojité koruny.

Dva celky rozmístěné v mřížce, které se navzájem prostupují. Bosket — mandloňový sad — je symbolem Panny Marie. Kvetoucí evokuje oblaka.

Bílé betonové bloky zastupují devět rukopisů, které nechala Eliška zhotovit pro klášter. Bloky vychází z jejich proporcí. Typografické řešení odkazuje na knižní tvorbu: jeden kámen nese Eliščina jména a symbol dvojité koruny, ostatní slova pak označují její životní role a vystihují komplexnost její osobnosti. Bloky a sad jsou labyrintem světa a rájem srdce.

↑
Axonometrie širšího území

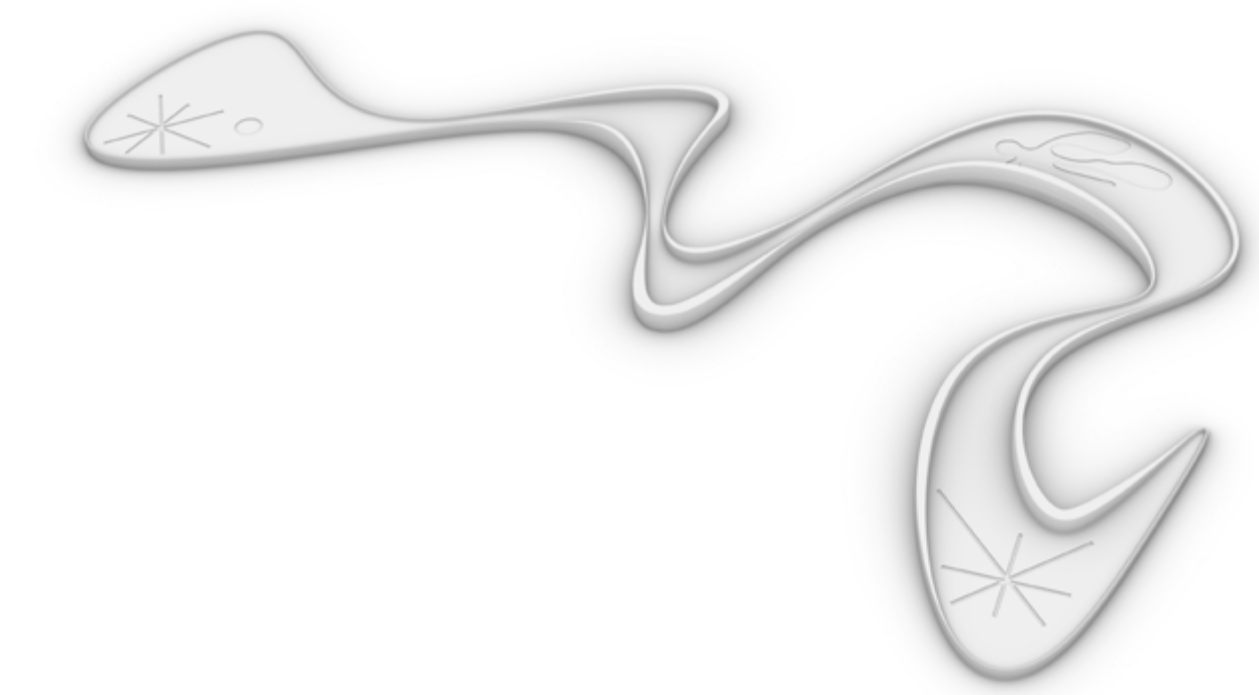
- 1 Mřížka mandloňového bosketu
- 2 Mřížka bloků
- 3 Pobytový trávník
- 4 Prefabrikované venkovní schodiště
- 5 Posunuté sloupky trakčního vedení a veřejného osvětlení
- 6 Doplnění kaštanové aleje
- 7 Mariánský sloup
- 8 Boží muka
- 9 Bazilika Nanebevzetí Panny Marie
- 10 Stávající vzrostlá zeleň
- 11 Vymístění parkovacích stání
- 12 Pohledová osa na Mariánský sloup
- 13 Zpřístupnění pobytového trávníku

← strana 20

- 1 Mřížka mandloňového bosketu
- 2 Mřížka bloků
- 3 Pobytový trávník
- 4 Prefabrikované venkovní schodiště
- 5 Posunuté sloupky trakčního vedení a veřejného osvětlení
- 6 Doplnění kaštanové aleje
- 7 Ochranná pásma sítí
- 8 Mariánský sloup
- 9 Boží muka
- 10 Bazilika Nanebevzetí Panny Marie
- 11 Nahrazení mlatového povrchu navazující žulovou dlažbou
- 12 Nahrazení asfaltové plochy navazující žulovou dlažbou
- 13 Stávající vzrostlá zeleň
- 14 Obruba pobytového trávníku z bílého betonu

3. CENA

JUNG architekti s. r. o.
MgA. Ondřej Homola
PMA architects s. r. o.
Mgr. Václav Kočí, Ph.D.

AUTOŘI

Ing. arch. Adam Jung
 Ing. arch. Barbara Jung
 MgA. Jakub Čevela
 MgA. Ondřej Homola
 Ing. arch. Jaromír Vjaclovský
 Mgr. Václav Kočí, Ph.D.

SPOLUPRÁCE

Ing. Klára Zahradníčková, MA

ANOTACE

Eliška Rejčka je pro nás vzdálenou historickou osobností, se kterou nás pojí odkaz plný lidskosti, pokory a skromnosti. Tyto charakteristiky nás vedly k rozšíření stávajícího dlážděného plácku před klášterem směrem do řešeného území, blíže k lidem. Mapujeme dva prolínající se světy chodců. Jedním z nich je úspěšný člověk, který je vděčný za každou městskou zkratku. Druhým je kontemplující člověk, který má čas se zastavit a pozorovat baziliku odrážející se na hladině navrženého vodního prvku v podobě uměleckého díla. Dílo má tvar meandrujícího říčního ramene s tokem směrem k bazilice.

Jak abstrahovat něčí popis do sochy, bronzu a navázat na jeho odkaz? Je-li živoucím odkazem Elišky Rejčky skromnost a humanita, tak možná nezbývá než do návrhu vložit i pohled současných lidí a jejich potřeb. Vyjádřit tak tyto hodnoty skrze komponovaný prostor pro setkávání evokující emoce a hodnoty. Imprese, nálada jsou prvky, které jsou těžištěm našeho návrhu. Umělecké sochařské gesto

v podobě meandrujícího vodního prvku nabízí několik perspektiv pozorování. V letních měsících se v mělké hladině bude odrážet gotická bazilika, stromy a další vegetační prvky. V zimním období pak můžeme pozorovat přirozený charakter tohoto land artového díla, které doplňují reliéfy abstrahovaných hvězd a figury — entity jako posla idejí humanity. Návrh uměleckého díla a návrh architektonického prostranství jsme již od začátku chápali jako jednu nerozdělitelnou organickou entitu. Naším záměrem je umožnit návštěvníkům aktivní a maximální využití uměleckého prvku stejně jako celého prostranství. Land artový prvek nabízí možnost spočinout v příjemném zákoutí či přímo v meandru objektu. Socha se tak nestává pasivním prvkem, naopak vybízí k interakci s uživateli. Fakt, že se uživatel nachází přímo v soše a je po omezenou dobu její součástí, může být právě tím příjemným pocitem, přidanou hodnotou, kterou si můžeme trvale odnést ve své paměti. Ostatně jak uvádějí závěry ze sociologických a urbanistických výzkumů — dostatek pozitivních formujících vjemů přispívá ke komplexní pohodlné obslužnosti města a stává se žádaným standardem v nárocích uživatelů měst.

HODNOCENÍ POROTY

Návrh přinesl pozoruhodný příklad možného zkvalitnění daného veřejného prostranství, a to díky kombinaci dobré a logické prostupnosti, využití zeleně a zajímavého vodního prvku. Odkaz k účinným přístupům charakteristickým pro poválečný modernismus je pochopitelný a slibný. Porota se obává finanční náročnosti vodního prvku v předloženém rozsahu. Prostor nabízí velkou atraktivitu pro veřejnost.

New Work s.r.o.

AUTOŘI

MgA. Svatopluk Sládeček
Ak. sochař Daniel Ignác Trubač
Lenka Šrahůlková
Ilona Vybíralová
Zuzana Vlkoš Zbellová

SPOLUPRÁCE

Ing. arch. Jaroslav Matoušek

ANOTACE

Cílem návrhu je rozčlenit řešené území tak, aby vznikly příznivé prostorové a proporční vztahy k bazilice Nanebevzetí panny Marie.

Prostranství podél rušné křižovatky Úvozu a Mendlova náměstí se navrhuje ohraničit kompozicí kvádrů, které zachovávají prostupnost a průhlednost a zároveň uvnitř území chrání chodce a cloní ho od rušné komunikace. Přední část území reaguje na pohledovou exponovanost území. Doposavad přísně ohraničené území se pomocí „rozbitého okraje“ pocitově otvírá.

Vzniká tak předpolí, které ohraničuje řešené území v místech, kde byl původně prostor uzavřen stavbami kláštera a náhonem.

Umělecké dílo, kterým bude kamenná plastika s vodním prvkem, navrhujeme umístit do těžiště prostoru mezi vstupem do kostela a jihovýchodním okrajem území. Místo je vzdálené od rušné komunikace a je v intimním vztahu s budovou baziliky, vzdálenost vytváří potřebný podhled, který umocňuje gotickou architekturu.

Umělecké dílo má půdorysný rozměr 6 × 6 m, v úrovni 2,5 cm nad okolním terénem je kamenná podložka s texturou poskládané látky, na ní spočívá nízký cylindr připomínající královskou korunu. „Koruna“ má jediný úkol. Být významným symbolem. Kamenná koruna je imaginárním odrazem historie. Zrcadlení v obrazu látky pod vodní hladinou promítne obraz koruny v levitující chvíli.

Pod cylindrem vytéká voda, v mezerách ve skladech „plátna“ jsou trysky, které čeří vodní hladinu. Voda odtéká do sběrného žlábků po obvodu celé podložky, žlábek je krytý kamennou štěrbinou. Od jara do podzimu se koruna vznášá na vodě. Voda se objevuje pravidelně přes den ve vhodných časových intervalech, nebo ovládaná pohybovým čidlem. „Koruna“ je vysoká cca 0,5 m a je možné na ní pohodlně sedět.

HODNOCENÍ POROTY

Příklad kvalitního, v dobrém slova smyslu konzervativního řešení veřejného prostoru. Členění travnatých a zpevněných ploch nepůsobí přesvědčivě. I přesto ve spojení s prvkem uměleckého díla v symbolickém tvaru obrácené koruny návrh vytváří kompaktní celek. Prvky podél chodníku byly pro porotu nesrozumitelné a dle jejího názoru nepřinášejí do území přidanou hodnotu.

ODMĚNA č. 2

Ing. arch. Lukáš Fišer
Ing. arch. Barbora Fišerová
Mgr. Ing. Lucie Radilová, DiS.
Ing. arch. Kristýna Shromáždilová

AUTOŘI

Ing. arch. Lukáš Fišer
 Ing. arch. Kristýna Shromáždilová

SPOLUPRÁCE

Mgr. Ing. Lucie Radilová, DiS.
 Ing. arch. Barbora Fišerová

HODNOCENÍ POROTY

Návrh přináší zvýšení pobytové kvality veřejných prostranství. Zlepšuje prostupnost mezi ulicí Pekařskou a Mendlovým náměstím a zároveň umožňuje místem projít bezpečně bez nutnosti kontaktu s rušnou vozovkou. Samotné umělecké dílo je zredukováno do nepříliš přesvědčivého motivu stěny se stínohrou, která zároveň představuje odclonění od parkovacích míst a jejíž rozsah je diskutabilní.

ANOTACE

Urbanista: Na Mendláku je zásadní upravit prostor, aby byl měřítkově uchopitelný. Ideální se jeví vymezit parkovací změť a vytvořit nástup k bazilice.

Architekt: Vymezíme to tím pomníkem, ale bude muset být velký, aby to fungovalo. Tahle dlouhá hmota ukotví oba prostory. Navíc bude končit v pohledových osách ulic a přirozeně navádět dál.

Designér: Musíme to trochu zjemnit, nedáme tomu nějaký prvek připomínající Elišku? Co třeba motiv koruny, když to byla ta královna?

Všichni: To by mohlo fungovat.

Historik: Máme tu 15 segmentů, co na nich připomenout důležité momenty ze života Elišky?

Výtvarník: Můžeme abstraktně zobrazit proud jejího života a z toho vybrat zásadní segmenty.

Performér: Ty segmenty by měly umět i něco víc. Když budou odkazovat na konkrétní den, tak díky postavení slunce budeme schopni stínem promítnout danou vzpomínku.

Výtvarník: Nějaký obraz bude lepší než text, ať tomu rozumí všichni.

Průvodce: Musí to být vždy ve stejný čas. V 11 h si lidi chytí kuličku v orloji, pak půjdou na oběd a kolem půl druhé tu můžou být. Dáme to na 13.35, jako připomínku roku úmrtí, co?

Historik: Jo, a další program bude jasný.

Všichni: Hahaha.

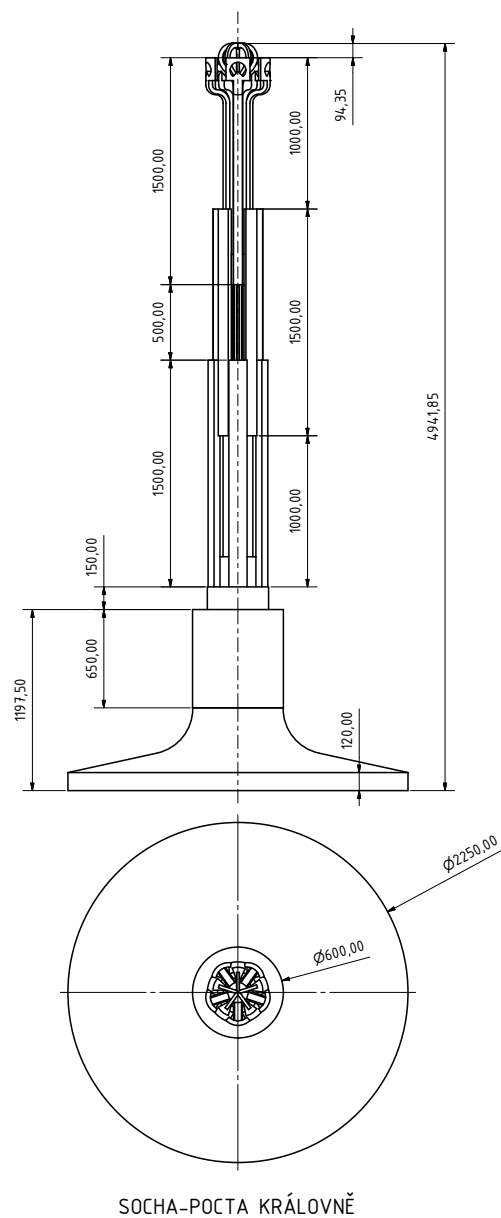
bazilika

rozšíření nástupu
/spojení s parkováním
u fary

květnatý trávník

nástup k bazilice

zkratka k Úvozu

Alexius Appl

doc. ak. soch. Alexius Appl

Výtvarný návrh plastiky „Pocta královně Elišce Rejčce na Starém Brně“ má tři základní cíle:

1. Svoji kompozici vertikální stavby následných tří stupňů se zlatou korunou na žulové základně vyjadřuje postupný vývoj, směr a cíl myšlení.
2. Zlacená koruna umístěná na vrcholu třetího stupně zdůrazňuje důstojnost, povahu, ušlechtilost, rozhodnost a důležitost královského stolce.
3. Zlaté srdce, které svoji osou umožňuje orientaci do všech stran, prostupuje vertikálně celou plastikou a vrcholí nad korunou, kde zdůrazňuje lásku, milost a světlo, které nám královna Eliška Rejčka zanechala.

ARCHITEKT Ondřej Tuček s.r.o.

AUTOŘI

Ondřej Tuček
Ladislav Sorokáč
Markéta Nikerle
Svetlana Devyatkina

SPOLUPRÁCE

Alena Burešová
Ondřej Tuček ml.

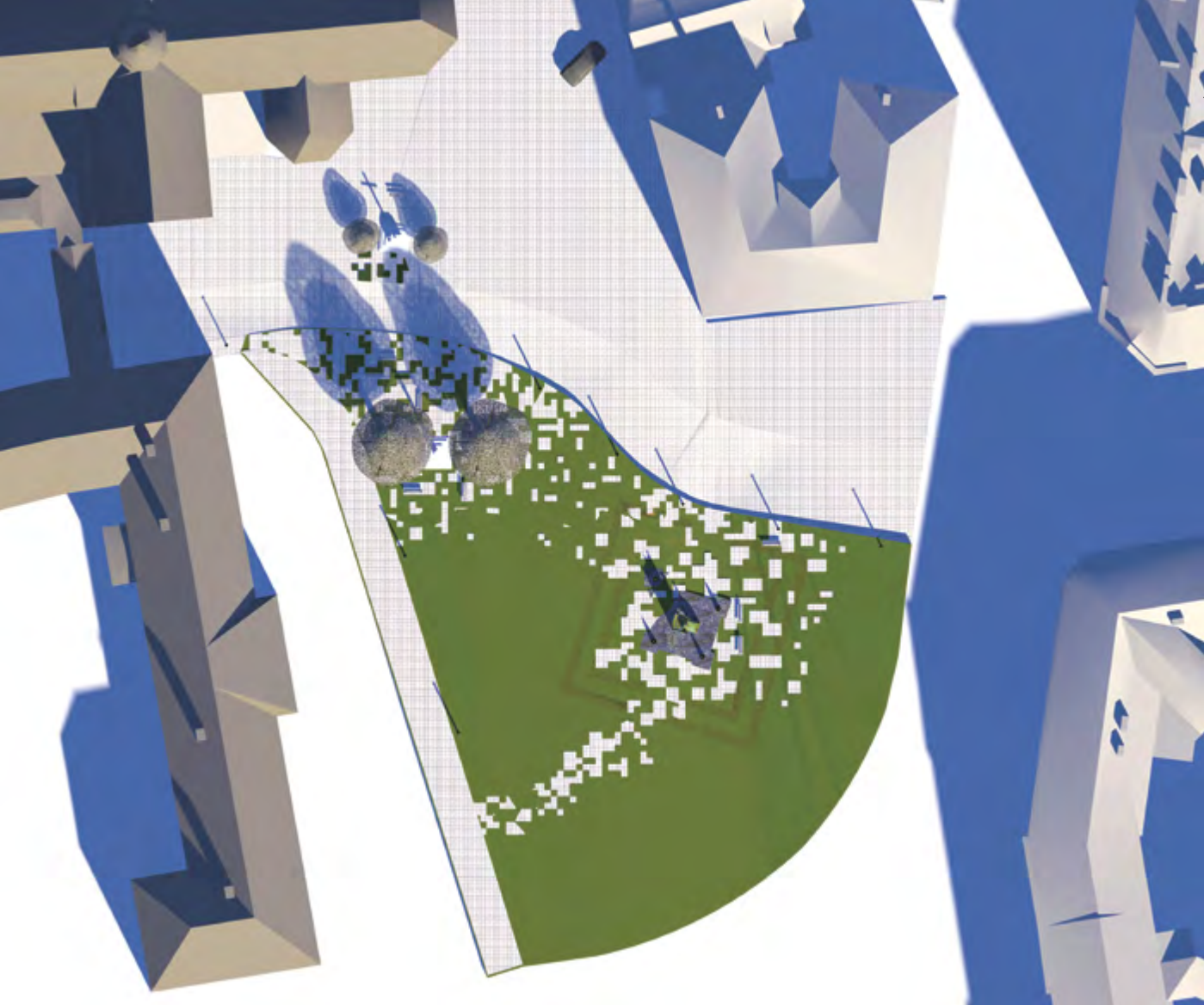
Pocta královny Elišky Rejčky

Jako výtvarnou poctu královny Elišky Rejčky navrhujeme zvětšeninu ženské královské koruny, zvednuté do polohy hlavy dívající se do výšky a dálky směrem ke klášteru, který založila a nechala postavit. Jde o zcela konkrétní, jednoduchou, ušlechtilou insignii moci, postavení a významu. Podoba koruny je však zvětšením převedena do abstraktní polohy — je tomu tak i proto, že originál koruny se nezachoval, a proto se jedná o korunu stylizovanou. Poloha náklonu a velikost koruny umožňuje vstoupit do vnitřního prostoru sochy a tím se na chvíli stát součástí historie a vztahu mezi královnou a klášterem. Možnost vstupu do sochy evokuje sugestivní pocit vnímání prostoru, obsahu i formy. Na vnitřní straně koruny bude uveden stručný text uvádějící pozorovatele do významu a účelu objektu.

ANOTACE**Úpravy veřejného prostranství**

Návrh úprav předprostoru augustiniánského kláštera na Starém Brně spočívá ve vytvoření atraktivního městského prostoru, doplnění zahradně pojatých ploch, zlepšení prostupnosti celého území a jasném funkčním zónování prostoru. Díky nově definovaným vegetačním plochám dojde k logickému rozčlenění území na jednotlivé funkční a prostorové zóny s komornějším měřítkem a s různými hierarchiemi pěších cest. V rámci celé plochy navrhujeme vytvořit celkem 4 vegetační plochy rozdílných charakterů, jakési ostrovy různých tvarů a velikostí, které svým řazením a uspořádáním změni jeden velký nečleněný prostor na několik menších. Každá z nich plní svoji funkci — vizuální bariéra od rušné komunikace ze strany Mendlova náměstí, zadržování dešťové vody, podpora pobytové funkce areálu. Tvarování vegetačních ploch je navrženo tak, aby meziprostory, vyplněné dlážděním, vytvářely logické komunikační vazby a propojení a také nabízely různé možnosti svého využití. Zároveň se tyto plochy nesnaží vizuálně konkurovat areálu kláštera, naopak zdůrazňují důležité průhledy a nechávají vynít stávající i nové dominanty. Barevnosti nových prvků jsou umírněné.

NEOCENĚNO

ART DUCKART s.r.o.

AUTOŘI

Pavel Cupák
Ing. Roman Čechák
Ing. Kateřina Černohorská

Ideovým záměrem je přiblížit současnému divákovi srozumitelnou a jednoduchou formou historickou osobnost spojenou s Brnem. Nabídnout divákovi možnost potkat se s královnou Eliškou Rejčkou, dotknout se jí.

Velikost sochy je koncipována pro tento otevřený veřejný prostor a srovnávání se s ní má v divákovi budit oprávněný respekt ke královně, zároveň mu ale nabízí tichý dialog přes propast času.

Socha Elišky Rejčky je natočená tak, že má za zády augustiniánský klášter a kostel, který založila, a pohledem zve k návštěvě.

→ absence soklu — umění mezi lidmi

→ trvanlivý ušlechtilý materiál — bronz se zelenou rustikální patinou

ANOTACE

Vydáváme se do historie našeho národa. Do dob, kdy města teprve vznikala a v lesích se proháněli medvědi a vlci. Čím hlouběji do historie pronikáme, tím méně pramenů poznání máme. I v době digitalizace pracně skládáme obraz dávné historie z menších či větších dílků, pixelů, a snažíme se o co nejvěrnější rekonstrukci doby a jednotlivých historických postav. Jejich podoba je však věcí umělecké licence.

→ toulky historií

→ raný středověk x moderní technologie

→ digitalizace — pixely

→ mocenské hry — Eliška Rejčka x Eliška Přemyslovna

→ mladá královna, mladá vdova x nejistá pozice na trůnu

→ klášterní zahrada

Atelier HRA s. r. o.

AUTOŘI

MgA. Vít Šimek
Ing. arch. Jiří Ksandr

SPOLUPRÁCE

Ing. arch. Martina Kubešová
Ing. Romana Turečková
Ing. arch. Alexander Kačalov
Ing. Michal Uhlík, Ph.D.

Při uvažování nad koncepcí vhodnou jako průvodní motiv uměleckého díla jsme hledali téma, které by patřičně charakterizovalo osobnost a život Elišky Richenzy a bylo také srozumitelné současnému publiku. V těchto souvislostech jsme zvolili fenomén vztahu / vztahů, a to zejména ve dvou důležitých rovinách. Jako významný také vnímáme motiv dualismu, který panovníci provázel celým životem.

Umělecké dílo k počtě královny Elišky Richenzy tedy navrhujeme jako spojené anuloidy symbolizující ideální nerozlučné pouto mezi lidmi, ale také pouto fyzického s duchovním, ale také pouto mezi životem a smrtí.

ANOTACE

Co bůh spojil, člověk nerozlučuje.

Prostor vymezený zadáním pro umístění uměleckého díla k počtě královny Elišky Richenzy je místo, které procházelo zejména v posledním století překotnými změnami, které jeho hodnotu a dobré vlastnosti postupně spíše devalvují. Je třeba je vnímat v kontextu celého náměstí a v širších souvislostech struktury města. Řešené území bylo nejprve odtrženo z jasně vymezeného prostředí kláštera, následuje další formalizace ve prospěch světského života, která je v současnosti do velké míry definována dopravní infrastrukturou.

V navrhovaném řešení proto navazujeme na nový urbanistický koncept Mendlova náměstí včetně nového dopravního řešení. Navrhujeme pobytový „parkový“ prostor, který bude odpovídající protiváhou ryze městského prostředí navazujícího okolí (vyjma kláštera). Jedná se tedy o místo, které by mělo umět propojit městské hektické prostředí s klidným duchovním.

ATELIER RAW s.r.o.

AUTOŘI

doc. akad. soch. Jiří Sobotka
doc. Ing. arch. Tomáš Rusín
doc. Ing. arch. Ivan Wahla
Ing. Lýdia Šušlíková

SPOLUPRÁCE

Ing. arch. Martin Klaška
Ing. arch. Kateřina Pacolová
Bc. Zuzana Bubeníková

ANOTACE

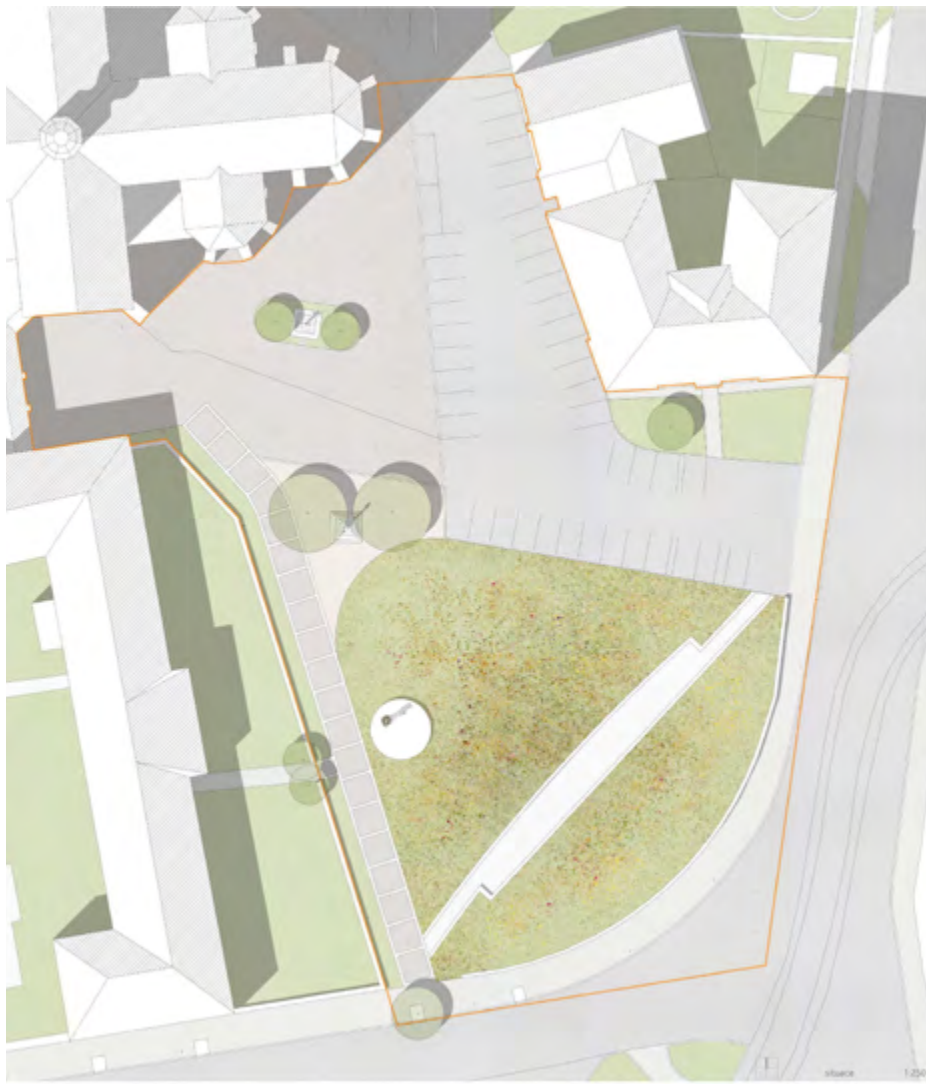
Volný prostor před starobrněnskou bazilikou Nanebevzetí Panny Marie byl vždy doplňujícím protějškem — pandánem — uvozujícím velkolepost gotické stavby a navazující hmoty barokního augustiniánského kláštera. Návrh tuto tezi potvrzuje a snaží se nalézt vzájemný vztah a jemný dialog mezi několika solitérními vertikálami v popředí baziliky. Jedná se o kříž, Mariánský sloup a novou sochu Elišky Rejčky na kruhovém podstavci z bílého betonu. Tyto vertikální akcenty se snažíme dokomponovat do vzájemného prostorového a měřítkového souladu. Volný trojúhelníkový předprostor je protnut diagonální, mírně zapuštěnou pěšinou umožňující procházejícím spočinout, usednout na obrubu a pozorovat architekturu baziliky. Tyto nové intervence by měly vnést do stávajícího prostoru pro pozorovatele klid a usebrání a pro okolní architekturu prostorovou velkorysost, akcentující zásadní pohledovou dominanci starobrněnské baziliky.

Socha je komponována jako prostorová kresba, jejíž lapidárně pojaté konstrukční prvky utvářejí ženskou figuru s insigniemi královské moci. Odhmotněná, volně pojatá stavba sochy autorsky interpretuje a připomíná tvarosloví gotického stavitelství.

Její expozice na výraznou až monumentální kruhovou bázi podtrhuje její majestát, emancipovanost a sílu, jemné konstrukční pojetí sochy kontrastně k tomu evokuje její zbožnost a ženskost. Podstavec z bílého betonu nese intarzovaný latinský nápis — jméno a titulaturu královny Elišky.

Socha královny Elišky je situována a orientována záměrně tak, jako by v kontemplativním duchu přicházela od chrámu Nanebevzetí Panny Marie směrem ke „světu venku“, světu profánnímu, který ona svou výjimečnou osobností zásadním a přelomovým způsobem ovlivňovala. Dalo by se říci, že právě ona zbožila středověký mýtus žen-manželek trpně přijímajících svůj úděl. Svým přístupem k vládě, dobové politice — „světu mužů“ — prokázala, že žena může v mnoha aspektech svobodně rozhodovat jak o svém životě, tak i majetku, může jej zhodnocovat a užívat k prospěchu sebe, ale především světa kolem. Se stavbou kláštera cisterciáček spojila rozhodnutí o stavbě chrámu Nanebevzetí Panny Marie, čímž prokázala nejenom svou velkorysost a štedrost, ale také svou hlubokou religiozitu.

Navržený objekt v sobě přímo či symbolicky propojuje všechny tyto výrazné aspekty osobnosti královny Elišky Rejčky a zároveň ponechává ve své krystalické podobě prostor pro individuální interpretaci.

Atelier Štěpán s.r.o. Jana Bačová Kroftová

AUTOŘI

Akad. arch. Vanda Štěpánová
Jana Bačová Kroftová

SPOLUPRÁCE

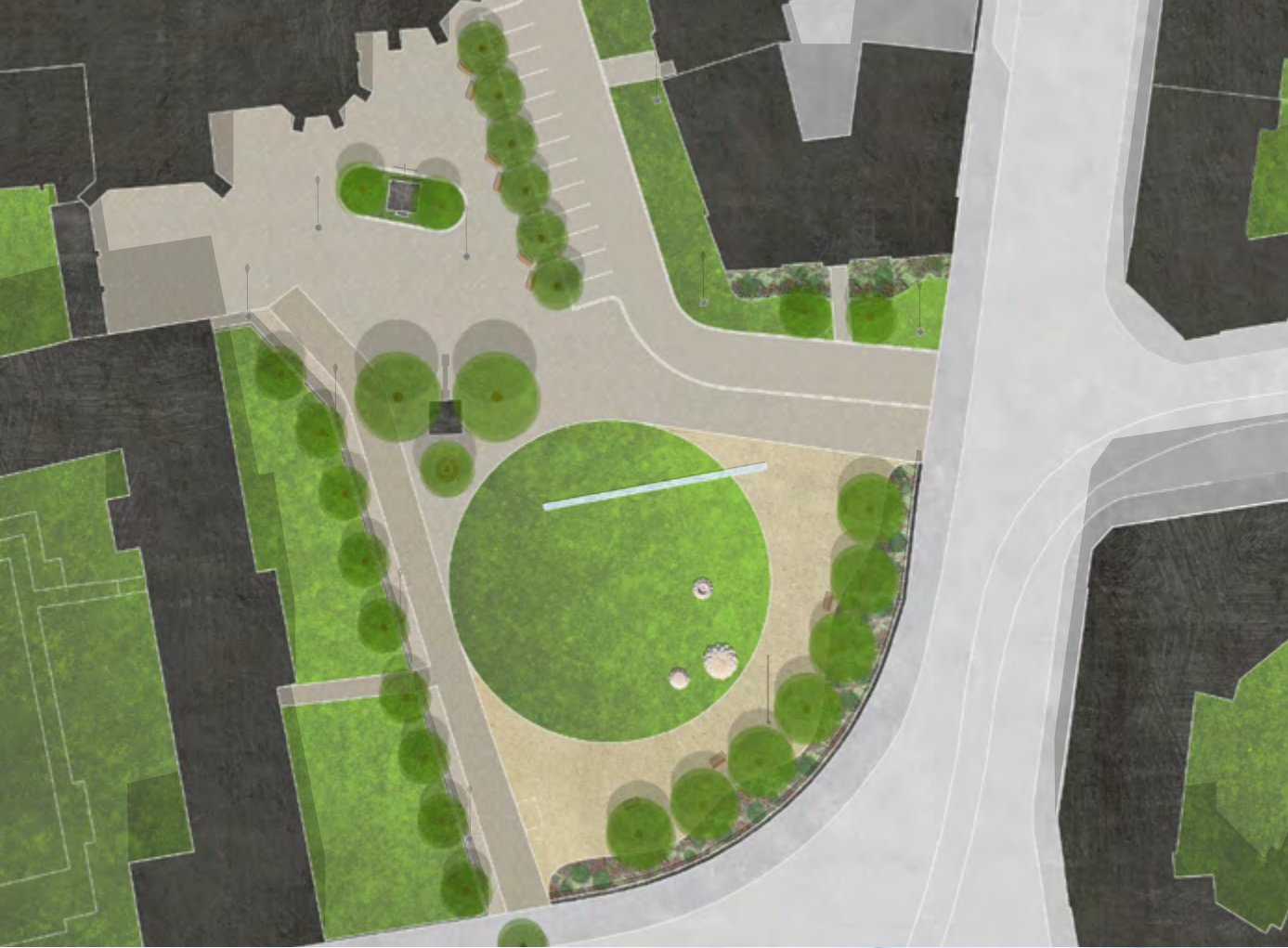
Ing. Petr Förchtgott
Sarah Křištofová

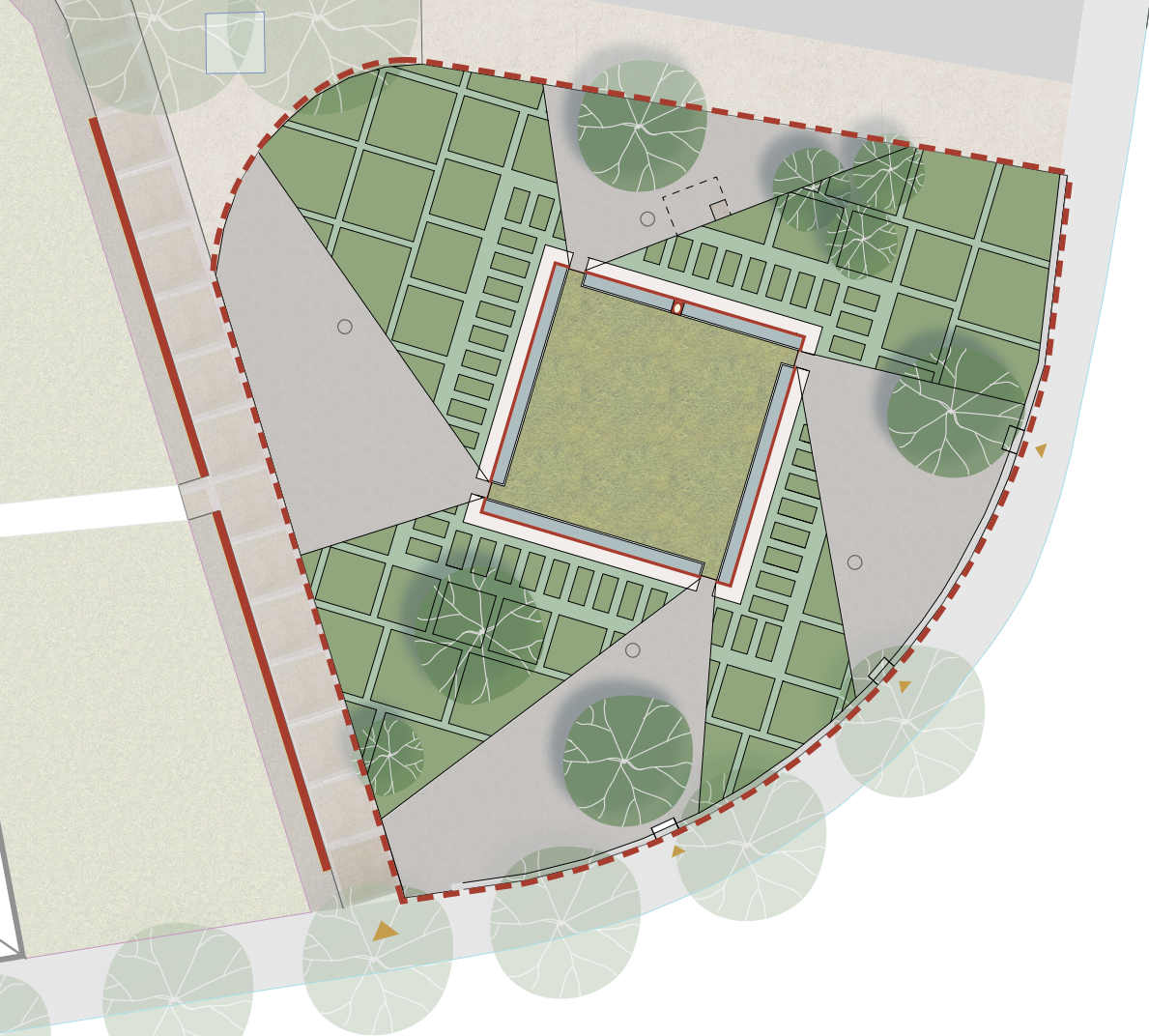
ANOTACE

Potenciální klidná energie z území „odtéká“ do anonymní rušné ulice. Návrh řeší ztracenou intimitu místa. Prostor bývalého dvoru uzavře zelenými zády, vznikne zelený ostrov ve tvaru kruhu. V něm bude vysazeno umělecké dílo, které se návštěvníkovi objeví až v jeho blízkosti.

Tři ručně sekané pískovcové květy jsou rozestě po travnaté ploše kruhového půdorysu. Odkazují na pozitivní povahu Eliščina velkorysého a tvořivého počínání poznamenaného ženskou energií. Všude tam, kde působila, kultura a vzdělanost doslova vzkvétaly.

Kruh protne linka vodního prvku, která připomíná bývalou klášterní vodoteč.

NEOCENĚNO

doc. Ing. arch. Ondřej Beneš, Ph.D.

AUTOŘI

doc. Ing. arch. Ondřej Beneš, Ph.D.
MgA. Monika Immrová, Ph.D.
Ing. Veronika Hořáková

SPOLUPRÁCE

Ing. arch. Petr Vozáb
Nikola Šmoldas

Uměleckým dílem je celková komplexní práce s historickým odkazem, prostorem a jednotlivými do něj vsazenými a prokomponovanými prvky.

Na rušném místě tvoříme pobytový prostor, který je zahradou, zahrádkou, ale i striktně vymezeným místem komunikujícím s výraznými dominantami a symboly.

Pro vyjádření poety používáme základní a nejjednodušší výrazové prostředky. Zhodnocujeme potenciál a kvalitu místa, prostředí i jeho identitu.

ANOTACE

„Obrácená rajska zahrada.“

Návrh propojuje řešení urbanistické, architektonické, krajinářské a výtvarné. Vše směřuje k symbolickému ztělesnění poety Elišce Rejčce, která přes své jemné měřítko vše ovládá a podmaňuje si.

Venkovní zahrada obohacuje místo mezi rušnou křižovatkou a kontemplativním klášterem. Rytmiizování nálevkami vstupů propojuje území na všechny strany.

Prostor za zdí, s travou sledující mírně svažité terén, s vodou a bystou, je uvolněný a oproštěný.

NEOCENĚNO

consequence forma s. r. o. MgA. Richard Loskot

AUTOŘI

Ing. arch. Martin Sládek
MgA. Richard Loskot

SPOLUPRÁCE

Martin Drábek
Dominik Zelinka
Ing. arch. Barbora Bělunková
BcA. Vítězslav Plavec

ANOTACE

Dílo je „altánem“ na cestě s alejí stromů. Drapérie z ocelových kroužků levituje v úrovni koruny stromů. Podpěrou jsou jí jen čtyři subtilní ocelové nohy. Ty jsou spojeny přímo k ocelové drapérii, která tvoří klenbu odkazující ke gotické klenbě a kříži. V klenbě je zavěšený světelný objekt korunky.

Urbanismus

Návrh pracuje s historickou stopou aleje a její orientace na klášterní zahrady. Tato osa v budoucnu bude spojit klášter s novou zástavbou na místě točny a zdůrazňuje přítomnost otevřených klášterních zahrad. Druhou osu předprostoru baziliky sjednocujeme do kamenné dlažby a redukuje počty parkovacích stání. Na setkání obou os umísťujeme výtvarný objekt. V rámci řešeného území měníme stávající trávník za mlatový povrch, který umožňuje větší užité zatížení a prostupnost území. Ve vhodných místech sázíme stromy s perenovými záhony, které přináší stín a podporují neformálnost a obytnost prostoru.

První šátek — který jsem pustila do větru, začal klesat hned pod hradním svahem na Staré Brno. Dopadl v místech, kde dnes stojí klášter, v jehož kostele odpočívám po boku svého drahého Jindřicha.

Druhý šátek — se zatočil ve větru a vznesl se vysoko nad naše hlavy. Vítr jej odvál kamsi k hradu Veveří, ale už ho nikdy nikdo nespátřil.

Poslední šátek — zanesl poryv až ke vsi Komín, kde jsem vystavěla kostel.

Obě stavby stojí v Brně dodnes a připomínají, jak moc jsem to tady měla ráda

Mesh metal curtain — závěs z kovových kroužků. Odkazuje k rytířské košili a v detailu ke gotické geometrii. Jde o odolnou „textilii“ z nerezových ocelových kroužků, které v jistých pasážích objektu jsou navzájem k sobě svařeny a tvoří pevnou skořepinu. V ostatních místech jde o volnou vlnící se drapérii.

Zdeněk Daniel Architekt

AUTOR

Zdeněk Daniel

SPOLUPRÁCE

Ing. Lucie Lanková
Jakub Jandůra
Věra Danielová

ANOTACE

Květinové šaty pro Elišku Rejčku

K Brnu a k tomuto významnému místu, o kterém mně vyprávěla maminka, která se narodila v roce 1935 a před Vánoci minulý rok zemřela, prožila v místních uličkách a zákoutích své dětství, vyprávěla, jak přežili II. světovou válku, a ráda vyprávěla o místech spojených se Starým Brnem, s Mendlákem, Pekařskou, Křídlovickou..., kde prožila své šťastné dětství...

V návrhu je celé řešené území pojato jako umělecké dílo ztvárňující šaty pro Elišku Rejčku — jednoduché, neformální, neokázalé, ale divoké, barevné a organické.

Hlavními prvky šatů jsou extenzivní trvalkové záhony, které jsou sepnuty sponou se znakem Elišky Rejčky. Tato spona má podobu vyvýšeného terénu, na kterém je umístěn znak E. R. z kortenu. Extenzivní, dynamická výsadba trvalek se bude během roku měnit, ale lem „šatů“ s pěti vzrostlými buxusy kulovitého tvaru zůstane neměnný. Extenzivní trvalková výsadba byla zvolena kvůli menší náročnosti na údržbu a autoregulační schopnosti. V rámci návrhu je důležité zachovat průhled směrem k bazilice Nanebevzetí Panny Marie. Sedací prvky jsou ve formě koulí rozmístěny kolem mlatové cesty, kde v noci fungují jako světelné prvky společně s podsvíceným znakem E. R.

NEOCENĚNO

DEXON ART s.r.o. Ing. Michal Kristen

AUTOŘI

Ing. Jaromír Gargulák
Ing. arch. Michal Kristen

SPOLUPRÁCE

Ing. arch. Roman Vlado
Ing. Vladimír Petráš
Magda Garguláková
Lukáš Gargulák

ANOTACE

Území před bazilikou Nanebevzetí Panny Marie bývalo v minulosti částí klášterního areálu. V průběhu let docházelo k různým proměnám tohoto prostoru až k dnešní podobě. Dnes je tento prostor — nároží — tvořen velkou travní plochou bez smysluplného využití. Náš návrh pracuje s myšlenkou zpřístupnění této plochy — vytvoření nového parku, například park Elišky Rejčky (viz její monument v prostorách parku), a jinak toto odtržené prostranství, oddělené zídou od komunikace, přes zachování této bariéry, zpřístupnit občanům Brna a okolí, včetně studentů blízkého gymnázia, k odpočinku, relaxaci a také návštěvníkům přilehlé nemocnice.

akad. soch. Michal Fejfar PT-ATELIER, s. r. o.

AUTOŘI

akad. soch. Michal Fejfar
Ing. arch. Pavel Kramář

SPOLUPRÁCE

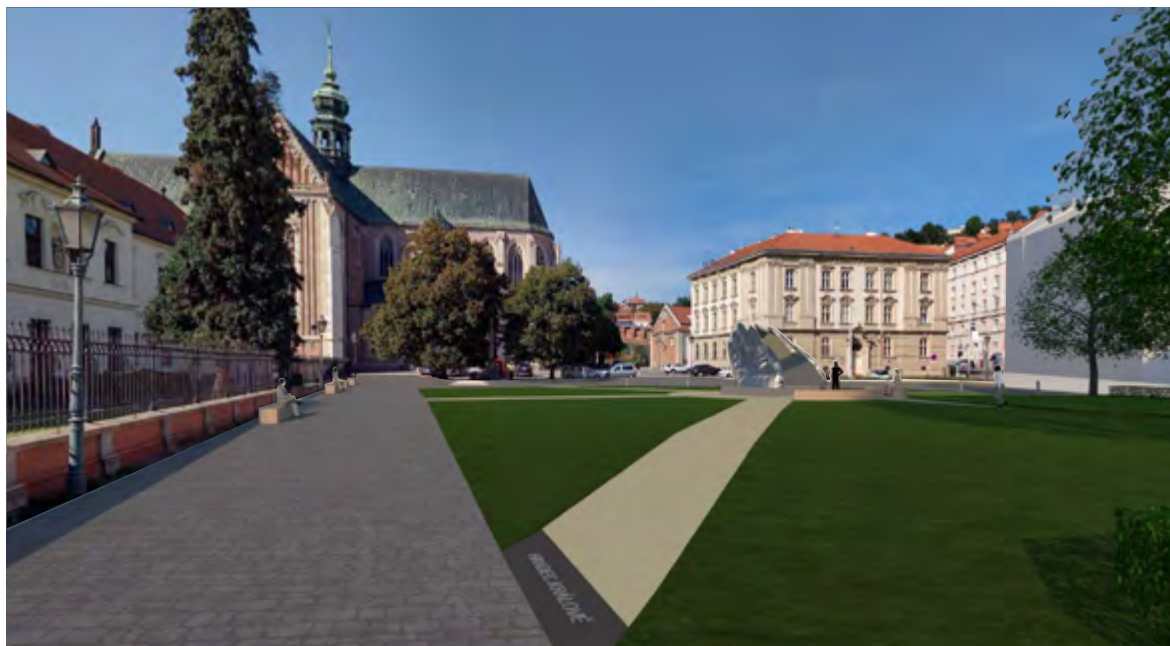
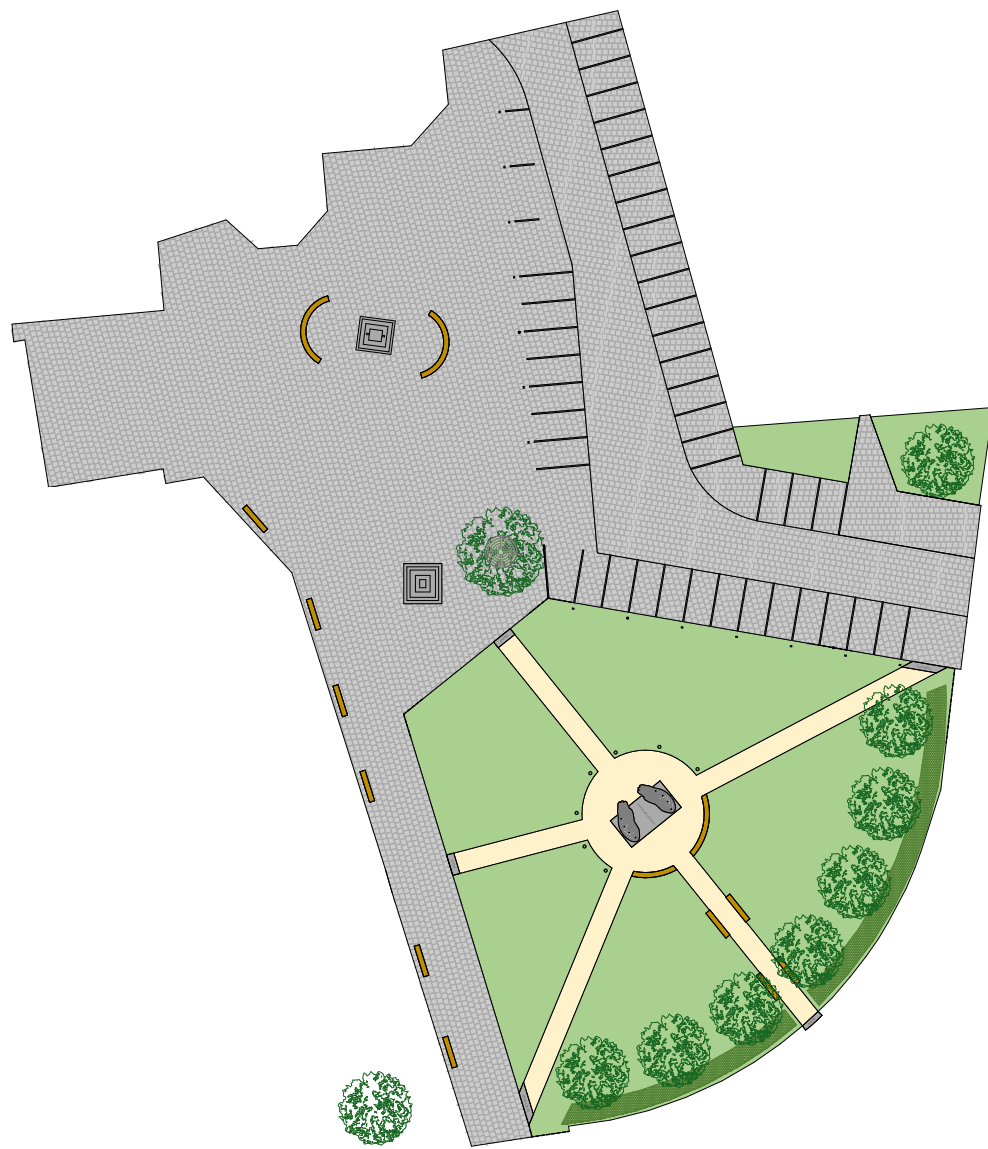
Ing. Radek Michlík
Ing. Lenka Hladíková

Relaxační zóna s plastikou připomínající obdivuhodný život královny Elišky Rejčky. Místem k zamyšlení, kdo jsme, kým jsme a kam jdeme? Zároveň zamyšlením nad naší cestou, nad naší přítomností. Dílo v podobě zjednodušených rukou chystajících se k modlitbě, nasměrované vzhůru k nebi. Volný prostor mezi prsty umožňuje pohled vzhůru. Divák má tedy možnost se podívat na baziliku a k nebesům. Zároveň svým pohybem a nakloněním mají ruce navodit pocit ochrany, jakési pomyslné střechy, tedy bezpečí.

ANOTACE

Základní myšlenka architektonicko-urbanistického návrhu:

Naděje a pokračování odkazu královny Elišky Rejčky vedly k umírněnému návrhu úprav veřejného prostranství. Jednoznačné vymezení kamenné dlažby a zatravněného parku s centrálním osazením uměleckého díla by mělo navodit pocit bezpečí, pokory a odkazu jejího života. Na přístupových cestách parkem se připomíná pět věnných měst směřujících k uměleckému dílu. Osázení stromy a růžemi s trvalkami bude pro kolemjdoucí pohlazením po duši.

NEOCENĚNO

Leopold Habermann

AUTOŘI

Leopold Habermann
dr. Ing. arch. Jaroslav Huňáček

SPOLUPRÁCE

FORTIS JIHLAVA s.r.o.

ANOTACE

Základní myšlenkou architektonicko-výtvarného návrhu řešení veřejného prostranství severovýchodní části Mendlova náměstí je využití nenápadné iniciály korunovaného „E“, kterou je označen hrob české a polské královny Elišky Rejčky v historické dlažbě baziliky Nanebevzetí Panny Marie na Starém Brně. Tato drobná iniciála pak jako by vytvořila cestní síť zde předkládaného řešení, kde je v centrální části nově koncipovaného veřejného prostranství situována bronzová socha královny Elišky Rejčky v nadživotní velikosti, která drží v pravé ruce cenný dar městu Brnu. Tímto darem není nic míň než klášter cisterciáček se špitálem a s bazilikou Nanebevzetí Panny Marie.

Vlastní socha Elišky Rejčky je v předkládaném uměleckém návrhu znázorněna jako votivní éterická bytost, která symbolizuje význam této české a polské královny pro město Brno. Zvolené místo s klášterem a s bazilikou Nanebevzetí Panny Marie za jejími zády se jeví z pohledu architektonické kompozice rovněž jako ideální. Materiál na výrobu plastiky koresponduje se samotným uměleckým záměrem, kde se jedná o soubor čtyř až pěti odlitků ze zvonoviny, které budou spojeny svařováním. Ve své konečné úpravě by měla socha Elišky Rejčky budit dojem lehkosti, tedy jako by se měla vznášet. Popraskaná kůra stromů je rovněž charakteristickým znakem vnějšího povrchu a plastika by měla vpravdě působit jako polorozpadlá s dojmem jakéhosi odhmotnění, kterou ráno a večer prochází sluneční paprsky.

NEOCENĚNO

MgA. Monika Hniková, DiS.
MgA. Jáchym Janský
MgA. Martin Kunc
Ing. arch. Matěj Nepustil

AUTOŘI

MgA. Monika Hniková, DiS.
 MgA. Jáchym Janský
 MgA. Martin Kunc

ANOTACE

Zahrada Elišky Rejčky

Místo, které neví, kam patří, zřetelně zapojujeme do prostoru kláštera. Vzniká zahrada, vzpomínka na ovocné sady, na poslání a charakter Elišky Rejčky. Nízká zídka s brankami vytváří intimní atmosféru a připomíná návštěvníkovi význam místa. Jemná modelace terénu vychází z uměleckého díla a polností, které darovala. Uprostřed zahrady stojí soliterní červeně kvetoucí třešeň mezi bílými okrasnými jabloněmi — symbol výjimečné osobnosti.

Dvě koruny

Dvě odhozené koruny, dvě země, dvě krajiny. V tichém napětí spočinuly spolu v trávě. Metamorfované jemností, láskou, skromností a velkorysostí, jež do nich Eliška Rejčka vtiskla. Objekt slouží jako místo spočinutí, jež právě Královna Richenza ve Starém Brně našla, a vybízí k pozorování, zkoumání díla, ke kterému její celý život směřoval.

MgA. Pavel Hošek

AUTOR

MgA. Pavel Hošek

ANOTACE

Moment koncentrace a zároveň otevřenosti, schopnost duševního vzkříšení vidíme jako důležitý rys královny Rejčky. Výdech, nádech. Tuto „duchovní siluetu“ definujeme kubickým otevřeným objemem, krychle. V horním rohu v diagonálním směru od komplexu kláštera se rozlévá, pokračuje a mizí v okolním éteru. Vstupuje do otevřeného prostoru. Naznačuje vnitřní, vnější. Je to průchozí „Kaple“...

HUA HUA ARCHITECTS s.r.o.

AUTOŘI

MgA. Natalie Chalcarzová
Ing. arch. Václav Kocián

SPOLUPRÁCE

Ing. Pavla Bartová
Ing. arch. Lenka Axmanová
Ing. arch. Dominika Mišůth
Ing. arch. Roman Bartoš

Koruna Elišky Rejčky

Jde o symbol koruny, který se skládá ze dvou prostorových křivek, dvou korun, které jsou vloženy do sebe a vizuálně se spojují v korunu jednu. Křivky jednotlivých hrotů a jejich perspektivní proměny připomínají obrácený gotický oblouk či opěrný systém. Šperk koruny je vytvářen ze „stříbrného drátu“. Nejde o to zdůrazňovat někdejší statut královny, ale složit Elišce Rejčce poklonu. Do koruny je možné díky rozměrům a umístění vstoupit — při vstupu je nutné sklopit zrak a mírně se poklonit.

ANOTACE

Návrh povznáší nástupní prostor baziliky a významně zhodnocuje otevřené nároží a přetváří ho do komponovaného parku. Tři hlavní osy trasují nástupy k okolním objektům. Křížení královské, opatské a mariánské linie generuje důstojný středobod pro umístění pocty královně Elišce Rejčce. Subtilní symbol královské koruny doplňuje její odkaz v podobě baziliky a kláštera na Starém Brně.

ika.architekti s. r. o.

AUTOŘI

Tomáš Dvořák
Lenka Bažík
Antonín Nový

SPOLUPRÁCE

Mirka Svorová
Jana Zuntychová
Veronika Zytová
Adéla Prokopová

Umělecké dílo

Pocta Elišce Rejčce je zpracována formou figurálního díla. Socha symbolizuje postavu dvojí královny s dvěma korunami. Štíhlost vychází z gotického tvarosloví. Strohlost díla je zjemněna pramenem vlasů jako symbolem ženskosti. Spodní okraj šatu je doplněn erby významných osob z jejího života. Figura je umístěna na kruhovém soklu, který je přestřižen mezi světskou a sakrální polohou. Kameny s literami symbolizují devět knih.

ANOTACE

Architektonický návrh

Očištění a zpřehlednění prostoru mezi bazilikou a Mendlovým náměstím. Plocha v dlažbě sjednocuje a propojuje. Pás zeleně doplněný ostrůvkem stromů a keřů vymezuje prostor vůči silnici. Stávající stromy získávají kompoziční důraz. Parkování je z prostoru přesunuto ideově za budovu Mendlovo náměstí 2a. Několik míst je ponecháno podél cesty k vinárně. Celý prostor je bezbariérový. Předpoklad využití pro venkovní výstavy, trhy a další akce.

NEOCENĚNO

MARSTON-CZ s.r.o. atelier b9, s.r.o.

AUTOŘI

MgA. Jiří Marek
Ing. arch. Vladimír Kozumplík
Ing. arch. Jan Stratílek
Ing. arch. Václav Apl
Ing. Zora Kulhánková, Ph.D.
Ing. arch. Daniel Samiec

ANOTACE

Královna Eliška Rejčka — královna vznešená, spanilá i pokorná.

Socha významné královny zobrazená v monumentální velikosti ovládá prostor vytvořeného parku. Je otočena směrem ke svému dílu — bazilice Nanebevzetí Panny Marie a cisterciáckému klášteru, na něž poukazuje otevřenou dlaní. Sama královna stojí obklopena vodní hladinou, která byla pro cisterciáky důležitá, nejen po praktické, ale také po mystické stránce.

Vlastní plastika je zhotovena z patinovaného bronzu, osazena je na oválné ploše vyskládané ze žulových desek s mírným zahlobením směrem ke středu pro vytvoření nízké vodní plochy.

Návrh úprav prostoru před bazilikou Nanebevzetí Panny Marie na Mendlově náměstí celkově sjednotí celý prostor tak, aby vznikl funkční a propojený celek na podkladu zachované historické stopy. Doplněním stávajících ploch novými zpevněnými plochami pro pěší, především o chodník ve směru od ulice Pekařská, bude docíleno otevření prostoru a zlepšení průchodu pěších celým územím. V samotném řešeném území pak návrh počítá s vytvořením veřejného parku s centrální zpevněnou plochou eliptického tvaru s kamennou dlažbou a vodním prvkem, ve kterém je umístěna monumentální bronzová socha k počtě královny Elišky Rejčky. V návrhu je počítáno s přesunem Mariánského sloupu ze stávajícího místa do blízkosti baziliky, a s odstraněním 2 stávajících vzrostlých stromů u sloupu, které budou nahrazeny početnou výsadbou.

Masák & Partner, s. r. o. MgA. Zuzana Kantová

AUTOŘI

Ing. arch. Jakub Masák
MgA. Zuzana Kantová
Ing. arch. Jan Brejcha
MArch. Jana Kefurtová

ANOTACE

Návrh řeší zadané území na kompoziční ose spojující hlavní vstup do baziliky a Mariánský sloup. Umístění uměleckého díla je v pomyslném průsečíku této osy a tečny nově navrhované parkové cesty protínající území ve frekventovaném směru jihozápad (Mendlovo náměstí) — severovýchod (Pekařská, Úvoz).

Úpravy okolí uměleckého díla jsou navrženy v zahradně-krajinářském duchu a vycházejí z historického předobrazu prostoru. Snahou návrhu je vytvoření parkově kultivovaného místa sloužícího k zastavení i procházkám. Celý koncept umožňuje realizaci nezávislou na úpravách v širším území předpolí baziliky.

Návrh je složený ze dvou částí, z tělesa vodního prvku a k němu přiléhající sochy.

Celková kompozice sochy vzniká vrstvením jednotlivým listů „papíru“, v našem případě tmavého granitického kamene. Každý list kamenné desky je posunutý horizontálně i vertikálně vždy ve stejném směru. Inspirace otevřenou knihou.

Rukopisy jsou v dané době důležitý zdroj vědění a Eliška je osvícenecky iniciovala. Proto se toto téma stalo inspirací k soše.

Reliéfní čelní strana sochy začíná v úrovni lehce nad vodní hladinou kašny. Připomínka zbožnosti Elišky Rejčky — propojení spirituality — odhmotnění a konkrétního místa, země.

Antonín Matějovský

AUTOŘI

Antonín Matějovský
Matěj Sýkora

ANOTACE

V území vytváříme plnohodnotný park se stromy, cestami, lavičkami, dětskými prvky, pítky, vodním prvkem a samozřejmě výtvarnými díly. Park rozdělujeme na 2 hlavní části odlišené povrchy, jednak zatravněnou plochu se stromy, cestami a „perlami“ a jednak mlatový povrch se sochou koruny, lavičkami a vodními prvky.

Hlavní ocelová socha představuje poctu dvojí královně, emancipované ženské síle. Navrhujeme objekt, který svým tvaroslovím odkazuje ke koruně, moci, vznešenosti, okázalosti i moudrosti. Menší betonové objekty jsou inspirovány tvaroslovím perel a kostmi svatých.

MgA. David Moješčík MgA. Michal Šmeral homostudio s.r.o.

AUTOŘI

MgA. David Moješčík
MgA. Michal Šmeral
Ing. arch. Jiří Gulbis
Ing. arch. Miroslava Gulbisová

SPOLUPRÁCE

HVH spol. s r.o.

ANOTACE

Dílo je tvořeno monumentálním minimalistickým diskem, v jehož kruhovém výřezu uprostřed se vznáší nakročená ženská postava představující královnu Richenzu. Disk je čočkovitého profilu, postavený na zesílenou a rozšířenou spodní úseč. Figura je nakročená skrz kruhový otvor s mírně rozpřaženými rukama, v levé ruce drží kouli. Figura je uchycená pomocí vlasů do horní části obvodu kruhového otvoru. Toto propojení vytváří jeden celek a díky tomu také kráčí volně v prostoru a vytváří dojem vznášení se.

Socha královny coby obyčejného, ač privilegovaného smrtelníka, je vkládána do bezprostředního sousedství děl výsostně sakrálních. Vkládáme ji do nově založené „zahrady“. Nechceme vytvářet významově znejšťující vztahy civilních objektů s církevními památkami. Výsostný vztah abstrahovaně zobrazované osobnosti k místu je v návrhu samozřejmě reflektován jako zcela zásadní. Idealizovaný kruhový tvar „zahrady“ / královské koruny vedle sakrálních budov může být vnímán jako v našem prostředí kulturně vžitý vztah státu a církve.

NEOCENĚNO

Michal Ondráček

AUTOR

Michal Ondráček

SPOLUPRÁCE

Ondřej Nečas

ANOTACE

Prostupné území spojující živé město s klidem baziliky.

Navrhujeme park otevřít a zvýšit jeho prostupnost zapojením mlatové plochy a cesty spojující nejfrekventovanější nástupní body území. Budoucí frekventovanou silnicí lemující celé území odstiňujeme zeleným pásem na výškovém násypu. Výška násypu je pocitové oddělení, které ale netvoří v území nadměrnou bariéru. V horní části násypu je stromová alej a směrem k silnici pak trvalkové záhony a malé keřovité rostliny. Velkým nedostatkem, který území současně neřeší, je pěší napojení vstupu do baziliky na centrum města. Z ulice Pekařská nelze plynule přejít bez procházení parkovištěm. V návaznosti na budoucí studii celého území zapojujeme nový přechod a přímou linkou ho propojujeme se vstupem do katedrály.

Symbolem královny Elišky Rejčky je altán ve tvaru dvojité koruny.

Neukončené vertikály se vztahují k nebi jako symbol duchovního života. Zároveň vyrůstají ze země bez jakékoli podstavy a jsou přímo spojeny s povrchem jako odkaz na skromnost — strohost a pevné zakotvení v reáliích. Ženská lадnost s pevností a silou oceli. Dvě koruny jedné královny v jednom kruhu, který vymezuje střed parku, ale nechá jej prostupný. Vnitřní plocha může sloužit jako místo pro představení, dětskou hru, tanec, nebo jen tichý zážitek z prostoru.

NEOCENĚNO

**Pavel Paseka
Marian Karel
Vladimír Sitta**

AUTOŘI

Pavel Paseka
Marian Karel
Vladimír Sitta

SPOLUPRÁCE

David Šmíd

ANOTACE

Podobizny královny Elišky Rejčky jsou spletené z časově okoralých představ, aniž by existovaly důkazy o její přesné podobě. Univerzálním královským symbolem je trůn a koruna, jejichž užívání je podle božského práva vyhrazeno vykonavatelům královského úřadu. Skleněný trůn je záměrně průzračným, odhmotněným symbolem, na jehož formování se podílí světlo a jeho cyklické proměny. Navzdory své pevnosti a trvanlivosti sklo tradičně evokuje křehkost a pomíjivost. Jde o trůn, na který usedne již jen čas. Šachovnice, na níž trůn spočívá, je historicky symbolem mocenských zápasů a intrik.

Tomáš Pavlacký Petr Preininger Martin Herzán

AUTOŘI

Tomáš Pavlacký
Petr Preininger

ANOTACE

Současný stav vymezeného území je nefunkční. Absence přístupů, průchozích cest a pobytových míst nenabízí žádnou přidanou hodnotu předprostoru kláštera a baziliky, čímž odrazuje od pobytu. Způsob uspořádání opěrné zídky odřezává lokalitu od města, a tím je prostor nevyužitelný.

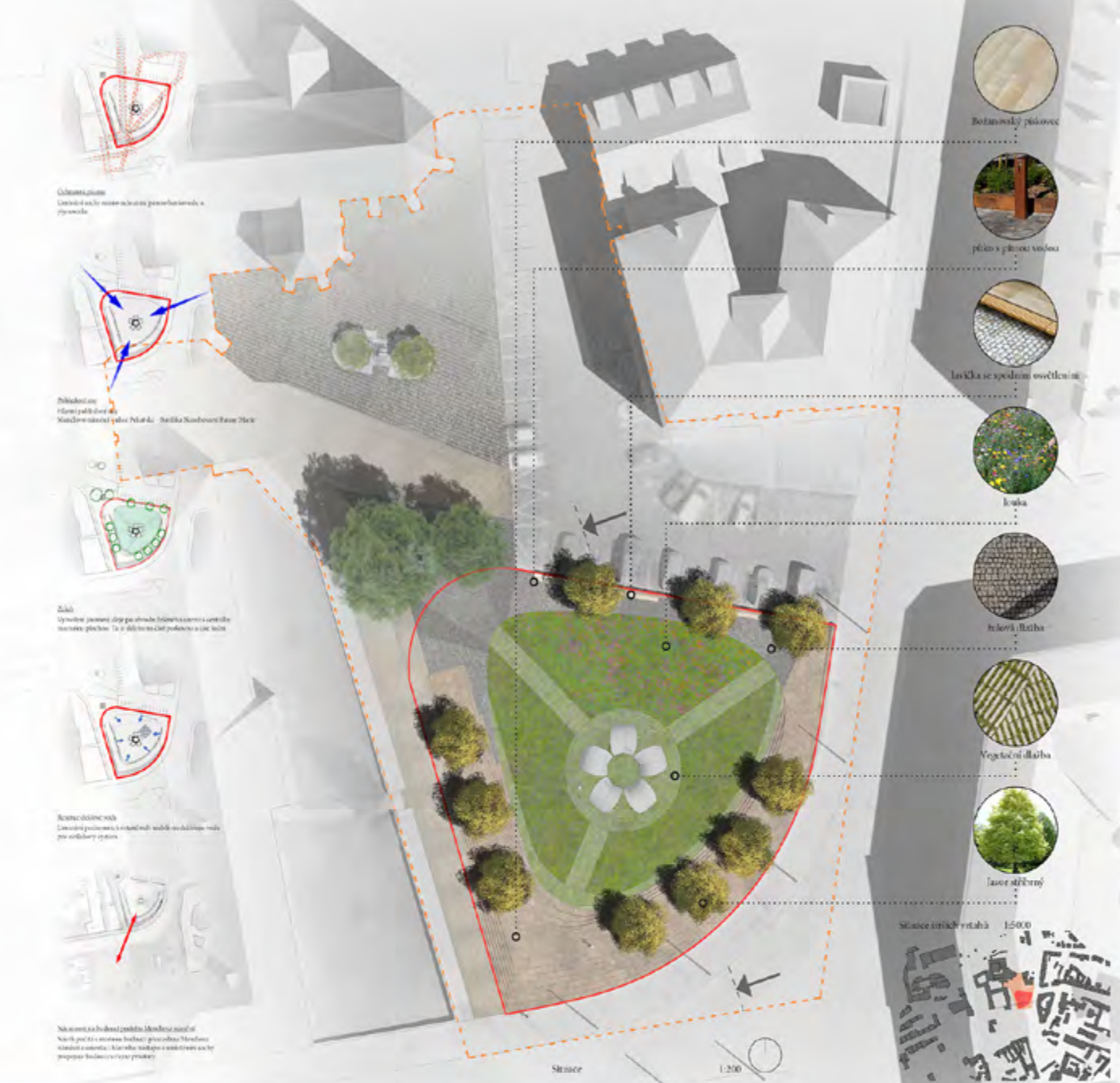
Ústředním prvkem návrhu je vytvoření zvýšené promenády, která se táhne po jižním a západním obvodu území a je doplněna nově vysázeným stromořadím javorů. Návrh otevírá předprostor baziliky v celé jeho hloubce. Centrální umístění sochy respektuje charakter vymezeného místa a vytváří těžiště prostoru. Tím vzniká ucelený a kultivovaný prostor k pobytu a odpočinku.

Socha jako symbol odkazu královny Elišky Rejčky

Lilie — připomínka kláštera cisterciáček, jež královna založila a do nějž v roce 1332 sama přesídlila. Koruna — symbol vládkyně spočívající v bazilice Nanebevzetí Panny Marie.

Objekt vychází z abstrahujícího, geometrického principu stavby květu. Jeden okvětní list, tvořící korunu květu, je vyjádřen výsečí anuloidu. Koruna jako taková se zde promítá také v podobě prostupů do středu objektu. V tomto centrálním prostoru se projeví klidový, až meditativní charakter velkorysé koncepce.

Objekt je zcela průchozí a svými prostorovými a vizuálními vlastnostmi nabízí člověku nejen mnohé průhledy, kterých může být součástí, ale předkládá také místo sebeuvědomění v kontextu širšího celku.

Petr Pištěk

AUTOR

Petr Pištěk

ANOTACE

Úprava prostranství navazuje na jeho historickou podobu a zvýrazňuje osu směřující ke vstupu do baziliky Nanebevzetí Panny Marie. V rozšířeném mlatovém pásu a zároveň v těžišti prostoru stojí figura královny obrácená ke kostelu. Většinu plochy tvoří květná louka, ve směru předpokládaných průchodů jsou úzké pěšiny. Na vhodných místech je šest nových stromů, které doplňují stávající kompozici a vymezují předprostor kláštera. Pro propojení s okolím se ruší bariéra opěrné zídky, terén se plynule svažuje. Prostor doplňují lavičky a osvětlení.

Královnin symbol, korunovaná uncíála E, který vyznačuje i její hrob v bazilice Nanebevzetí Panny Marie, tvoří hlavu abstraktní figury. Eliška Rejčka tak pomyslně ožívá a hledí směrem ke vstupu do kostela. Kovová figura s původním jménem může být chápána i jako šachová královna nebo jako samostatný symbol na sloupu. Zdánlivě křehká, ale pevná konstrukce symbolizuje královninu schopnost odolat nepřízní osudu, téměř neviditelné pojetí vyjadřuje její skromnost. Pět vrcholů hvězdy v půdorysu odpovídá počtu věnných měst.

Lenka Szilasi

AUTOŘI

Lenka Szilasi
Ing. Marek Holán

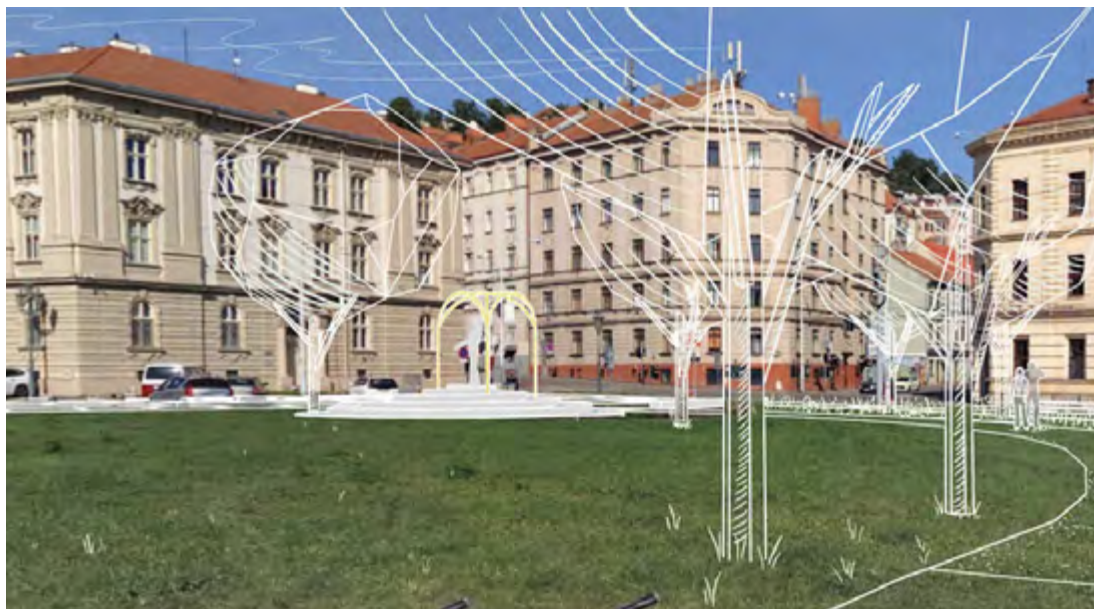
ANOTACE

Základní myšlenkou uměleckého díla je vytvořit důstojné a přitažlivé místo, které by právě směřovalo k názvu zadání díla „Pocta královně Elišce Rejčce na Starém Brně“. Místo, které by sloužilo k odpočinku a ke kulturním příležitostem. Hlavním motivem je stylizovaná socha královny Elišky Rejčky, z jejíž rukou tryská voda stékající po kruhové fontáně a splývající s prostředím. Celkové řešení je spojení přírody s vodním prvkem, který bude podsvětlený a spirála bude moci osvětlovat toto místo i v noci. Pozlacený baldachýn naznačuje tvarem raně gotické křížové klenby kontext s architekturou kláštera a baziliky z doby Elišky Rejčky.

Hlavní ideou díla je vytvořit stylizovanou figurální sochu k poctě královny Elišky Rejčky, z jejíž rukou tryská voda symbolizující dva praporky, v místě jejichž dopadu pak právě založila klášter a kostel sv. Vavřince. Dva prameny také symbolizují, že Rejčka byla královnou dvou zemí. Voda stéká kruhovitou spirálou a propojuje se s okolní vegetací. Celkové dílo je dobře přístupné veřejnosti a vybízí k tomu přijít blíž, dotknout se vody, pobýt zde. Ideou je, aby objekt byl součástí života lidí.

Nad hlavou má socha pozlacený baldachýn, který znázorňuje její moc a důstojnost, její korunu, naznačuje také raně gotickou křížovou klenbu, kterou můžeme například vidět právě v ji založeném kostele sv. Vavřince.

Toto místo by mělo propojovat přírodu jako místo k odpočinku, stromy dávají stín, trávník poskytuje prostor také pro kulturní aktivity.

Mgr. art. Martin Ščepka Luboš Loibl

AUTOŘI

Mgr. art. Martin Ščepka
Luboš Loibl
Tamara Buková

ANOTACE

Výtvarný návrh sochy představují 2 sochařské solitéry. Solitéry jsou polovinami jedné sochy, jako důležitý a symbolický odkaz na dvojí postavení královny Elišky Rejčky.

Tvarosloví sochy je spojením klasické sochy (portrét) a současného pojetí sochy (šachová dáma). Výrazová stylizace reflektuje historickou a duchovní hodnotu místa v kontrastu s veřejným prostranstvím. Na vnitřních stranách soch bude umístěn text v češtině a polštině o životě královny.*

Obvodový reliéf zatravněného valu zvětšuje zelenou plochu města a vzniká vnitřní travnatý amfiteátr sloužící k městskému pobytu. Uzavřený dovnitř, pohlcující zvuk s nadsledem nad město. Průchod valem k Pekařské ulici je průchodem mezi sochou královny Elišky Rejčky a tvoří osu do centra Brna. Procházkou po koruně amfiteátru vzniká horizontální věž s výhledem. Kamenný vstupní prostor baziliky utváří náměstí s průjezdem a parkováním, povrchy cti stávající kamenné plochy.

Ing. arch. Radek Talaš Atelier Divo s. r. o.

AUTOŘI

Ing. arch. Radek Talaš
Ing. Ján Augustin
Ing. Iveta Augustinová

SPOLUPRÁCE

MgA. Ondřej Tichý

ANOTACE

Lomené srdce Elišky Rejčky

Návrh sochy v podobě lomené trajektorie srdce reflektuje osobu české a polské královny zejména v rovině emoční, která, přestože byla nalinkována historickými a politickými okolnostmi, dokázala se vzepřít dobovým konvencím a dodnes tak nabourává stereotypy o ženách, které ztratily svého druha. I přes zlomové okamžiky svého života si Eliška dokázala uchovat pevné a otevřené srdce a nezanevřít na lásku. Posuny a skoky jak na poli geografickém, tak zejména vztahovém formovaly její život a ani po ztrátě dvou mužů nezanevřela na lásku a dokázala prožít šťastný a úspěšný život v Brně s mužem, kterého si sama vybrala a milovala.

Dílo je umístěno na okraji nově vysazeného háje z vícekmenných okrasných třešní, které vytváří intimní prostředí na okraji velkorysého otevřeného prostranství Mendlova náměstí. Tvar ocelové struktury, tvořený lomenými oblouky, graduje směrem k bazilice a vrcholí k její věži jako ukazatel, který připomíná Elišku jako zakladatelku kláštera a chrámu. Povrch řešeného území tvoří štěrkový trávník s přirozeně vyšlapanými stezkami. Opěrná zídka směrem do křižovatk je nahrazena schodištěm, které propojuje řešené území a chodník podél cesty do jednoho prostředí. Chodec tak není nucen jít podél komunikace a je přirozeně vtažen do klidného prostředí zelené oázy.

Petr Velička

AUTOŘI

Markéta Veličková
Petr Velička

SPOLUPRÁCE

Míla Fürstová
Adam Kořistka
Václav Hájek
Daniela Růžičková
Štěpán Průša
Ladislav Eberle

Poctu královně Elišky Rejčce tvoří objekt altánu. Objekt je cíleně vyšší, návštěvník pod ním není ušetřen deště. Připomínáme tak komplikované přijetí Elišky v českých zemích. Výška odkazuje také na královnin dějinný význam. Podlaha i střecha nese královnino pozlacené E. Střecha objektu je vytvořena ze světlopropustného betonu. Podlaha nese 3 „zlaté“ kruhy s názvy stěžejních Eliščiných měst. Do dlažby intarzovaná „pozlacená korunka“ vedle altánu je součástí královnina E. Celek doplňují obrazy ze života královny Elišky Rejčky na pěti nakloněných kruhových tabulích.

ANOTACE

Místo je řešeno jako oáza v krajině velkoměsta. Terénní modelace z jihovýchodu upomíná na původní uzavřenou hmotu kláštera. Další 2 nižší modelace jsou součástí hlavní zadráždění plochy. „Kopce“ pokrývá barvínek a brečťan (ve středověku symbol života věčného). Zbylé 3 zelené ostrovy tvoří zatravněné roviny s mírnou depresí pro zachyt dešťové vody z okolí. Nové stromy jsou vysokokmeny ovocných bezplodých odrůd — upomínka na hospodářskou činnost klášterů. Nepravidelný rytmus stromů respektuje síť technické infrastruktury. Pocta královně Elišky Rejčce — objekt altánu — je umístěna v těžišti prostoru. Tabule s obrazy ze života královny doplňují val.

MgA. Lukáš Wagner OIKOI ARCHITEKTI s. r. o.

AUTOŘI

MgA. Lukáš Wagner
Ing. arch. Marek Veleba
Ing. arch. Anežka Milerská

SPOLUPRÁCE

Ing. arch. Tereza Lakomá
Bibiana Paulová
Ing. Eva Wagnerová
MgA. Eva Holá

Hlavním motivem uměleckého díla k počtě královny Elišky Rejčky je využití základních stavebních a uměleckých principů gotiky s transformací do moderní figurace, forem a materiálů. Svítící i prosvětlená postava Elišky Rejčky tvořená objektem moderní vitráže definované figurální kresbou je umístěná v zaklenutém prostoru, který zároveň působí jako vertikální exoskelet figury a svou vlastní iluminací její prostor definuje. V horizontální rovině je vizuální účín ohraničen vodní hladinou, ze které se celá plastika zvedá. Dílo je spojnici založení a vybudování kláštera s kostelem s kulturní a vědeckou bází města Brna.

ANOTACE

Architektonické řešení části Mendlova náměstí a uměleckého díla k počtě královny Elišky Rejčky jsme koncepčně uchopili ve vztahu k historii místa, dobovým pramenům a s důrazem na zlepšení estetických i praktických poměrů v místě. Námi zvolená koncepce je směřována tak, aby maximálně respektovala historickou hodnotu místa při aplikaci moderních postupů pro řešení parteru v urbanismu. Reflektujeme směry pohybu lidí vzhledem k přilehlým částem města, dopravní infrastrukturu, stávajícím i zamýšleným stavbám. Propojujeme frekventovaná a klidová místa celku. Obnovujeme původní aleje stromů a doplňujeme prostor dalšími formami zeleně, které umožní výrazné zlepšení mikroklimatu v místě. Umělecké dílo k počtě královny Elišky Rejčky jsme kompozičně zasadili do samého srdce řešeného prostoru.

Návrh zahrnuje i řešení přilehlého území.

NEOCENĚNO

Mgr. art. Dušan Zahoranský MOLO ARCHITEKTI s.r.o.

AUTOŘI

Mgr. art. Dušan Zahoranský
MgA. Patrik Zamazal
MgA. Pavel Griz
MgA. Mária Horecká Nalevanková
MgA. Artur Magrot

ANOTACE

Závoj Elišky Rejčky

Naším výtvarným a sochařským řešením je parková úprava a průchozí altán porostlý květinami a popínavou zelení. V prostoru respektujeme existující sochařská díla, dominantní budovy kláštera a baziliku Nanebevzetí Panny Marie. Naše pocta je spíše než soliterní sochou specifickým průchozím prostorem. Altán tvoří pevné a měkké visící plochy z kroužkové ocelové síťoviny. Ty umožní kolemjdoucím, dospělým i dětem do objektu vstoupit a hrát si se specifickou tkaninou. Pevné části síťoviny, svařené do ploch, vytvoří nosnou konstrukci a budou podkladem pro vysazenou zeleň. Naše pocta královně Elišce Rejčce má ambici změnit parcelu v odpočinkový park s novými stromy, záhony, sezením a terénní úpravou. Místo by se mělo stát víc hřištěm, zázemím pro komunitní setkání, ať už se jedná o „kafe po mši“, nebo venkovní výuku předmětů blízkého gymnázia.

Při zachování celkové plochy zeleně vznikne místo, kterým mohou návštěvníci bohoslužeb, studující z gymnázia, návštěvníci města, občané a občanky volně procházet a spočinout ve stínu. Vznikne klidná zóna odpovídající důležitosti místa.

Eliška Rejčka patří k jedné z nejvýraznějších středověkých šlechticů působících v Čechách a na Moravě. Přes svůj mladý věk a tragické životní události, kterým čelila, významně zvelebila města, ve kterých působila. Vybudovala nepřehlédnutelné církevní, dnes

bychom spíše řekli kulturní a hospodářské instituce. Eliška Rejčka svou houževnatostí, diplomatickým citem a organizačními schopnostmi výrazně pozvedá město Brno. Na instituce, které založila, navazují později augustiniáni, kteří hodnoty skromnosti a laskavého vztahu k zemi dál rozvíjejí.

Odkaz Elišky Rejčky může dnešní generace zažívat skrze architekturu v Brně a v Hradci Králové (chrám Nanebevzetí Panny Marie, klášter cisterciáček, kostel sv. Ducha a další). Silně vnímáme její mecenášství související se založením brněnského kláštera — objednáni 9 rukopisů, které sloužily k liturgickému provozu ve starobrněnském klášteře. Naše výtvarné řešení vychází z motivů volně padajícího sukna a otevřené knihy. Motiv draperie odkazuje na jednoduchý oděv sester cisterciáček a šlechtičny. Volně visící pláty komponujeme jako strany otevřené knihy. Půdorys altánu vychází z bohatě zdobených znaků — kapitálků používaných v Antifonári královny Elišky Rejčky. Stránky knihy jsou plné rostlinných, zvířecích motivů a jsou příkladem krásné historické typografie. Naš altán je zprostorněným znakem českého jména Elišky Rejčky zdobený živými květy a popínavými rostlinami. Eliška Rejčka svým původem propojila středověká království napříč tehdejší Evropou. Vztahujeme se k mimořádným diplomatickým schopnostem mladé královny. Ve světě silných mužů dokázala prosadit a dovést do konce své odvážné víze, ze kterých čerpáme dodnes. Ocelová síťovina odkazuje i na oděv-zbroj využívanou středověkými válečníky a válečnicemi. Měkká draperie, vzhledem k neexistujícím dobovým portrétům šlechtičny, pro nás symbolicky vystihuje královninu odhodlanost a vlídnost zároveň.

Základní témata výtvarného řešení:

- motiv zvlněného závoje oděvu královny a sester cisterciáček
- motiv knihy, kterou se dá procházet
- bohatě zdobená iniciála z rukopisu
- motiv struktury porostlé kombinací vísťárie, psího vína a pnoucí růže — rambler

